

حبیب‌خجانی

استعدادیابی در آموزش و پرورش کم‌رنگ شده است

پای صحبت حبیب و حمید خجانی، پیشکسوتان ورزش

مصطفی عطری

چرا با ۲۷ سال خدمت بازنشسته شدید؟

با ۲۷ سال خدمت در آموزش و پرورش خود را بازنشسته کردیم تا در جاهای دیگری به خدمت به این مرز و بوم بپردازیم. چرا که ما همواره سرباز ایرانییم؛ در هر پست و مقامی که باشیم؛ چه معلم ورزش، چه مدیر و ...

چگونه وارد ورزش حرفه‌ای و فدراسیون‌های ورزشی شدید؟

زمانی که در دانشگاه در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی مشغول تحصیل بودیم، هر کس می‌بایست برای خود یک رشته ورزشی تخصصی انتخاب می‌کرد و معمولاً دانشجویان جذب رشته‌های مورد علاقه خود می‌شدند. در این میان، من رشته بسکتبال را در پیش گرفتم و در بخش داوری، به مرور توانستم گواهی‌نامه‌ها و مدارک ملی و بین‌المللی لازم را دریافت کنم. در کنار بسکتبال به شنا هم علاقه داشتم و حسب این علاقه، شنا و نجات غریق را هم دنبال کردم. در دانشگاه جذب هیئت‌های ورزشی شدیم و در هیئت‌های ورزشی استان تهران هم به قضاوت می‌پرداختیم. این روند ادامه داشت و ما مدارج را یکی پس از دیگری پشت سر گذاشتیم و

حبیب خجانی فارغ‌التحصیل رشته تربیت بدنی در سال ۱۳۵۶ و برادرش حمید، جزو معدود افرادی بودند که در آن سال‌ها به تحصیل در رشته تربیت بدنی روی آوردند. در سال ۱۳۵۷ و هم‌زمان با انقلاب شکوهمند اسلامی، به‌رغم سهمیه‌هایی که هر استان در استخدام معلم داشت، از استان گیلان و شهرستان لنگرود وارد آموزش و پرورش شدند و کار معلمی را آغاز کردند. پس از چهار سال، در سال ۱۳۶۱ با مأموریتی که آموزش و پرورش به آن‌ها ابلاغ کرد، به شهرستان کرج (استان البرز) رفتند و مدت ۲۷ سال به تعلیم و تربیت دانش‌آموزان در مدارس مختلف در سمت معلم ورزش، مشغول شدند. برادران خجانی تاکنون مسئولیت‌های مختلفی در ورزش کشور به عهده داشته‌اند: از مربیگری و داوری بسکتبال گرفته تا مسئولیت‌های مختلف در هیئت‌های ورزشی استانی و فدراسیون‌های ورزشی از جمله فدراسیون جانبازان و معلولین و فدراسیون بسکتبال. در حال حاضر نیز ۱۵ سال است که در فدراسیون نجات غریق، لباس خدمت به جامعه ورزش را بر تن کرده‌اند.

مسئولیت‌های مختلفی را تجربه کردیم؛ تا امروز که من به‌عنوان دبیر فدراسیون نجات غریق و برادرم حمید به‌عنوان مسئول کمیته تشریفات فدراسیون بسکتبال باز هم مشغول خدمت‌رسانی به این مرز و بوم هستیم.

به نظر شما که دبیران با سابقه آموزش و پرورش کشور بوده و سابقه خدمت در بخش‌های مختلف را داشته‌اید، سهم ورزش در آموزش و پرورش و در میان دانش‌آموزان مدارس از گذشته تا کنون چه تغییری داشته است؟

در گذشته وضع ورزش فرق می‌کرد و ادوات سخت‌افزاری چندانی در مدارس وجود نداشت. از طرفی، تهدیداتی مانند وسایل الکترونیکی که امروز با آن‌ها روبه‌رو هستیم نیز معنا و مفهومی نداشت و وسایل دیجیتال فراغت دانش‌آموزان را تحت الشعاع قرار نمی‌داد. در آن زمان (اشاره به اوایل شروع خدمت در آموزش و پرورش) همان‌طور که اشاره کردم، از نظر سالن‌های ورزشی کمبودهایی داشتیم و تمامی مسابقات در فضای باز انجام می‌شدند. در حالی که اکنون بیشتر ارگان‌ها و ادارات سالن‌های اختصاصی برای کارکنان خود ایجاد کرده‌اند. با وجود این در گذشته تب ورزش داغ‌تر بود و مسابقات شهرستان‌ها و سپس استان‌ها با حرارت و استقبال بیشتری پیگیری می‌شد اما متأسفانه این موضوع با گذشت زمان کم‌رنگ شده است. برای مثال، به استان تهران اشاره می‌کنم که در حال حاضر با ۳۸ شهرستان، تعداد تیم‌هایی که در بسکتبال مدارس حضور دارند و در مسابقات شرکت می‌کنند، بسیار اندک است و مسابقات استانی تنها در چند رشته ورزشی خاص برگزار می‌شود. این زنگ خطری برای مسئولان آموزش و پرورش است و آن‌ها باید برای ایجاد اشتیاق در دانش‌آموزان و رونق دادن به ورزش مدارس چاره‌ای بیندیشند. مدارس کشور پایه و آغازی برای تربیت ورزشکاران، مهندسان، دکترها و ... هستند. ما ورزشکارانی در سطح مدارس داشتیم که بعدها در سطح ملی افتخار آفریدند. تیم‌هایی داشتیم که حتی از تیم‌های باشگاهی ما قوی‌تر بودند. همه این‌ها به استعدادیابی، ایجاد انگیزه و رونق در ورزش مدارس باز می‌گردد و مسئولان ما نباید از این امر غافل شوند که دانش‌آموزان علاوه بر برنامه آموزشی منظم، باید جسم خود را هم آموزش دهند و تنی سالم داشته باشند. سلامت جسمانی می‌تواند به یادگیری

حمید خمجانی:
معلم ورزش ما الان هم بسیار زحمت می‌کشند ولی نتیجه عکس می‌گیرند. اگر بخواهند مسابقه‌ای در سطح مدارس برگزار کنند، ابتدا به سراغ دانش‌آموزانی می‌روند که به صورت شخصی و در باشگاه‌های خصوصی به ورزش می‌پردازند

دانش‌آموزان در مدارس کمک شایانی کند. محدودیت سخت‌افزاری که در گذشته وجود داشت، از اشتیاق و گرایش دانش‌آموزان به امر ورزش نکاسته بود، ولی با پیشرفتی که امروز در حوزه ورزش کشور ایجاد شده و شما هم به آن اشاره کردید، چرا این اشتیاق و گرایش‌ها کم‌رنگ‌تر شده است؟

منظور من این نبود که الان ورزش کم‌رنگ شده است. می‌گوییم در گذشته با وجود امکانات کم علاقه به استفاده از امکانات و ورزش کردن بیشتر بود. به سبب اینکه در این چند ساله از آموزش و پرورش دور شده‌ام، اطلاعات و گزارش دقیقی نمی‌توانم در این زمینه ارائه کنم. قطعاً مسئولان ورزش آموزش و پرورش نیز کارهای بسیاری در این زمینه انجام داده‌اند که قابل تقدیر است، اما برای بهتر کردن شرایط باید میان متولیان ورزش کشور و آموزش و پرورش (وزارت ورزش و آموزش و پرورش) تعامل برقرار شود تا با ورود کارشناسان و قهرمان حوزه ورزش به بحث ورزش مدارس، علاوه بر استفاده از ظرفیت‌ها و تجارب آن‌ها، زمینه ایجاد انگیزه در بین اقشار مختلف دانش‌آموزی، نیز فراهم شود.

همان‌طور که مستحضرد منشأ، و سرآغاز هر حرکتی در کشور آموزش و پرورش است و اگر آموزش و پرورش با قدرت و برنامه‌ریزی عمل کند، آینده جامعه روشن و روشن‌تر

عقلت گرایش برادران خمجانی به

تربیت بدنی و ورزش چه بوده است؟

زمانی که در دوره ابتدایی تحصیل می کردیم، به رشته والیبال علاقه زیادی داشتیم. در دبیرستان نیز عضو تیم بسکتبال مدرسه بودیم و به این رشته نیز علاقه زیادی پیدا کردیم. بعدها همین علاقه سبب شد تحصیلات خود را در دانشگاه و در رشته علوم ورزشی ادامه دهیم. ما در دومین دوره آغاز به کار رشته علوم ورزشی، که ورزشگاه امجدیه سابق (شهید شیرودی) مقر آن بود، به سبب اطلاعات ورزشی و عمومی خوبی که داشتیم، پذیرفته شدیم و ادامه تحصیل دادیم.

من می خواستم درباره ناهنجاری ها هم بگویم. در زمان قدیم، شرایط حضور بچه ها در مدارس با امروز متفاوت بود. اکنون بچه ها نه تنها در مدرسه بلکه در منزل هم تغذیه خوبی ندارند. علاقه زیاد خانواده به بچه مقدار زیادی روی او تأثیر می گذارد. مراجعه دانش آموزان به فضای مجازی و دستگاه های الکترونیکی هم آن ها را تا حدودی از ورزش دور کرده و باعث شده است بچه ها خانه نشین شوند. این مسائل نمی گذارند بچه ها به سمت ورزش بروند. شاید تابستان ها علاقه پیدا کنند که به کلپ ها و سالن های تمرین بروند، ولی الان اگر بخواهند ثبت نام کنند، هزینه های سنگین و طولانی بودن مسافت مانع حضور آن ها در این کلاس ها می شود. در مقابل این موضوع، بحث روی آوردن به دستگاه های دیجیتالی و سرگرمی های الکترونیکی مطرح است که دلیل آن هزینه اندکی است که دارند و همچنین دانش آموزان را به سبب ساکن شدن در منزل از خطرات احتمالی (ناشی از ایاب و ذهاب و صدمات احتمالی ورزشی) دور می کنند. به سبب ناآگاهی بعضی از والدین از سلامت فرزندان شان، عده زیادی از دانش آموزان به این طیف سرگرمی ها جلب شده اند.

از دید شما که ۳۰ سال سابقه خدمت

در آموزش و پرورش دارید، ویژگی های بارز

یک معلم ورزش چه می تواند باشد؟

ویژگی عمده یک معلم ورزش مطالعه درباره نیازهای دانش آموزانش است. معلم ورزش بایستی علاوه بر همراهی دانش آموزان و رهبری تیم های ورزشی بتواند در نیازسنجی دانش آموزان و استعدادیابی آن ها و علاقه مندی شان به رشته های مختلف ورزشی موفق عمل کند. همچنین با مطالعه درباره سلامت جسمانی دانش آموزان،

خواهد بود. یکی از این برنامه ها ورزش است. ورزش باید به یک فرهنگ تبدیل شود و فرهنگ ورزش در جامعه نهادینه گردد. اگر والدین در منزل و در طول روز زمانی را به انجام ورزش های همگانی و سبک اختصاص دهند، قطعاً کودکان از آن ها یاد می گیرند و این ملکه ذهن آن ها می شود که باید بخشی از زمان خود را با ورزش پر کنند.

در گذشته ما کانون های ورزشی در سطح کشور داشتیم و الان هم شنیده ام معاونت سلامت وزارت آموزش و پرورش در حال اجرای طرح هایی است که جای تقدیر دارد. باید بچه ها را با عناوین مختلف به سمت ورزش هدایت کنیم تا در مدارس به ورزش بپردازند. تنها در این صورت می توان امیدوار بود که زیرساخت های پیشرفت ورزش در سطح کشور شکل گرفته است.

حمید خمجانی: مسئله دیگری هم وجود

دارد و آن این است که در کل، موضوع استعدادیابی در جامعه ورزشی و به خصوص مدارس ما کم اهمیت است. وقتی به سراغ آمار و ارقامی می رویم که از المپیک ها می دهند، و کشورهای را که مدال های زیادی کسب می کنند مورد مطالعه قرار می دهیم، متوجه می شویم که اهمیت استعدادیابی در مدارس آن کشورها بسیار زیاد است و مبالغ زیادی برای این موضوع صرف می کنند. به هر حال، مدارس آغاز راه فعالیت های ورزشی هستند و اگر این پایه و ستون مستحکم باشد، قطعاً بنای محکم تری خواهیم داشت.

یادم می آید زمانی که مسابقات باشگاهی برگزار می شد، مربیان برای جذب ورزشکار به سراغ مدارس می رفتند و ورزشکاران خوبی را جذب باشگاه های خود می کردند. این ها به معلمان ورزش انگیزه می داد که بیشتر فعالیت کنند.

معلمان ورزش ما الان هم بسیار زحمت می کشند ولی نتیجه عکس می گیرند. اگر بخواهند مسابقاتی در سطح مدارس برگزار کنند، ابتدا به سراغ دانش آموزانی می روند که به صورت شخصی و در باشگاه های خصوصی به ورزش می پردازند. در واقع، همه چیز برعکس شده است و دانش آموزی که باید در مدرسه تربیت و استعدادیابی شود، در خارج از مدارس به فعالیت ورزشی می پردازد که این خود مشکلاتی را در پی دارد.

حبیب خمجانی:

معلم ورزش

بایستی علاوه

بر همراهی

دانش آموزان و

رهبری تیم های

ورزشی بتواند

در نیازسنجی

دانش آموزان و

استعدادیابی آن ها

و علاقه مندی شان

به رشته های

مختلف ورزشی

موفق عمل کند

آن‌ها را از خطرات احتمالی ابتلا به ناهنجاری‌های فیزیکی دور سازد.

حمید خمجانی: روزی که کار معلمی را در آموزش و پرورش کرج آغاز کردیم، فقط سه تیم از مدارس در بخش بسکتبال فعال بودند و زمانی که از آنجا انتقالی گرفتیم، می‌توان گفت تمامی مدارس یک تیم بسکتبال داشتند و مسابقات لیگ بسکتبال دانش‌آموزی در کرج راه افتاده بود. حالا و پس از گذشت سی سال، هنوز هم خوی معلمی را کنار نگذاشته‌ایم و پیوسته به دنبال آموزش و فعالیت در ورزش‌هایی مانند بسکتبال و شنا هستیم.

والدین نقش بسیار مهمی در هدایت فرزندان خود به سمت ورزش و ایجاد انگیزه در آنان دارند و باید به کمک معلمان ورزش بیایند. نقش والدین بسیار مهم است؛ زیرا فرزندان در منزل از آزادی بیشتری برخوردارند و دسترسی‌شان به وسایل الکترونیکی آسان‌تر است. از این رو، والدین باید سازوکاری را فراهم آورند که استفاده از این ابزار و وسایل در منزل محدودتر شود و فرزندان بیشتر به سمت فعالیت جسمی و ورزشی سوق یابند.

با توجه به پیشرفت روزافزون دنیای الکترونیک و تبلیغات‌هایی که شرکت‌های تولیدکننده وسایل الکترونیکی برای فروش محصولات خود می‌کنند، نقش رسانه تا چه حد مؤثر است؟

حبیب خمجانی: در کشورهای توسعه یافته جهان سوم رسم بر این است که مدارس موظفانند زنگ ورزش دانش‌آموزان خود را در آکادمی‌هایی برگزار کنند که متخصصان و مربیان ورزشی در رشته‌های مختلف، حسب علاقه دانش‌آموزان در آنجا فعالیت می‌کنند. حال این سؤال ایجاد می‌شود که آیا در کشور ما نیز چنین ظرفیتی وجود دارد که مثلاً فلان مدرسه دانش‌آموزانش را به آکادمی‌هایی مثل همین شهید شیروودی، یا شهید علی‌نژاد بیاورند.

چنین موضوعی ممکن نیست؛ زیرا فارغ از بحث زمان و مسافت و کمبود چنین مکان‌هایی در سطح شهر، هزینه‌هایی که در بر دارد بسیار سنگین است که مدارس از پرداخت آن عاجزند.

والدین ما چه اندازه بچه‌ها را در اوقات فراغت به استادیوم‌ها و اماکن ورزشی می‌برند تا این امر در بین فرزندان ما

نهادینه شود که ورزش نیز جزئی از فراغت به حساب می‌آید؟

طرح صبای آموزش و پرورش (طرح آموزش شنا در پایه سوم دبستان) چرا اجرایی نشد؟ چرا مدارس ما از امکانات موجود نمی‌توانند استفاده کنند؟ پاسخ همه این سؤال‌ها تنها محدودیت منابع مالی مدارس است. موضوعاتی چون حق عضویت، و حق سالن باعث تعطیلی این طرح‌ها شد.

آموزش و پرورش در یک کشور زمانی می‌تواند موفق عمل کند که مسائل سخت‌افزاری و نرم‌افزاری آن فراهم باشد. همه باید بدانند که اصل، آموزش و پرورش است. دکتری که امروز جراحی می‌کند یا ورزشکاری که در بالاترین سطح مسابقات دنیا ورزش می‌کند، از پشت همین میز و نیمکت‌ها برخاسته‌اند. باید به این اصل بازگردیم که اگر آموزش و پرورش نظام‌مند و با برنامه عمل کند، بازده آن به خود کشور و دولت بر می‌گردد.

آموزش و پرورش باید سهم بسزایی در ترویج ورزش همگانی ایفا کند.

به نظر شما، زمانی که لازم است برای زنگ ورزش مدارس در طول هفته در نظر گرفته شود، چقدر است؟

اگر مسئول بودم، در طول هفته ۶ ساعت را برای ورزش دانش‌آموزان در نظر می‌گرفتم. دانش‌آموز به ورزش علاقه دارد. در زنگ ورزش تا حد ممکن غیبت نمی‌کند و به حضور در آن علاقه دارد. سلامت جسم و روح دانش‌آموزان به یادگیری بیشتر آن‌ها کمک شایانی می‌کند.

یکی از خاطره‌هایی را که از دوران خدمت در آموزش و پرورش دارید، بیان کنید. همچنین اگر به گذشته باز گردید، چه کار جا افتاده و ناتمامی دارید که دلتان می‌خواهد آن را به پایان برسانید؟

کل دوران خدمت در آموزش و پرورش و معلمی خاطره است. کار کردن با دانش‌آموزان آن هم در زنگ ورزش خاطره است و لحظه به لحظه آن شیرین.

تا جایی که ذهنم یاری می‌کند، کار جا افتاده‌ای ندارم و خدا را شاکرم که کار انجام نداده‌ای ندارم که حسرت آن را بخورم. از شما و مجله رشد تشکر می‌کنم که این فرصت را در اختیار بنده و برادرم قرار دادید تا مروری بر سی سال خدمت خود در آموزش و پرورش داشته باشیم.

حمید خمجانی:
والدین نقش بسیار مهمی در هدایت فرزندان خود به سمت ورزش و ایجاد انگیزه در آنان دارند و باید به کمک معلمان ورزش بیایند